

ישעיהו פרק א פסוק טו

וּבְפָרְשְׁכֶם כְּפִיכֶם אֲעֵלִים עֵינֵי מַכֶּם גַּם כִּי תִרְבּוּ תִפְלֶה אֵינְנִי שְׁמַע יְדֵיכֶם דְּמִים מְלֹאוּ:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לב עמוד ב

אמר רבי יוחנן: כל כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו, שנאמר +ישעיהו א'+ ידיכם דמים מלאו.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף לה עמוד ב

רציחה גופה תדחה את השבת מקל וחומר: מה עבודה שדוחה את השבת רציחה דוחה אותה, שנאמר +שמות כ"א'+ מעם מזבחי תקחנו למות, שבת שנידחת מפני עבודה - אינו דין שתהא רציחה דוחה אותה? - אמר רבא: כבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל, דתנא דבי רבי ישמעאל: +שמות ל"ה'+ לא תבערו אש,

תוספות מסכת סנהדרין דף לה עמוד ב

שנאמר מעם מזבחי - ואפי' אין שם כהן ראוי לעבוד את העבודה נידחית וא"ת דמה שרציחה דוחה את העבודה לאו משום דרציחה דוחה את העבודה אלא משום דגברא לא חזי כדאמרין (ברכות דף לב): כהן שהרג את הנפש לא ישא כפיו שנאמר (ישעיהו א) ידיכם דמים מלאו וכ"ש עבודה וי"ל דעל כרחיך חזי דהא לא מיחל לעבודה ונשיאות כפים חומרא בעלמא הוא ועוד י"ל דשאני נשיאות כפים לפי שהרג בידיו ואין קטיגור נעשה סניגור כדכתיב בההוא קרא ובפרישכם כפיכם אעלים עיני וגו'.

תוספות מסכת יבמות דף ז עמוד א

שנאמר מעם מזבחי - ואפי' אם אין שם כהן אחר ראוי לעבודה שהעבודה נדחית וא"ת ודלמא התם לאו משום דרציחה דחיא עבודה אלא משום דגברא הוא דלא חזי כדאמרין (ברכות דף לב): כהן שהרג נפש לא ישא את כפיו שנאמר ידיכם דמים מלאו וכ"ש עבודה וי"ל דע"כ חזי דאין מחלל עבודה דמעם מזבחי ולא מעל מזבחי ולא ישא את כפיו חומרא בעלמא הוא ועוד דוקא לא ישא את כפיו לפי שהרגו בידו ואין קטיגור נעשה סניגור וכדכתיב בההוא קרא ובפרישכם כפיכם.

חידושי הריטב"א מסכת מכות דף יג עמוד א

אבל בשאר עבירות דעלמא כל שחזר בתשובה שלימה אפילו לכתחילה ממנין אותו לכל הראוי לו, ואין צריך לומר שחוזר למה שהוחזק הוא או אבותיו, אפילו מומר שחוזר בתשובה שלימה, ולא אמרו בסוף מנחות (ק"ט א') אלא דכהנים ששמשו בבית חונוי לא ישמשו במקדש הא בדבר אחר משמשין ואפילו למ"ד התם דבית חונוי בית ע"ז, ועל כולם אמר הכתוב שובו בנין שובבים וכו', וכן נראה לבעלי תוספות ז"ל, והם התירו כהן שהמיר וחזר בתשובה שלימה לנשיאת כפים מה שאין כן ברצח משום דכתיב ביה ידיכם דמים מלאו, וזה דעת מורי הרב הלוי ז"ל

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק טו

הלכה ג

העבירה כיצד כהן שהרג א את הנפש אע"פ שעשה תשובה לא ישא את כפיו שנאמר ידיכם דמים מלאו וכתיב ובפרישכם כפיכם וגו', וכהן שעבד כוכבים בין באונס בין בשגגה אף על פי שעשה תשובה אינו נושא את כפיו לעולם שנאמר אך לא יעלו כהני הבמות וגו', וברכה כעבודה היא שנאמר ב לשרתו ולברך בשמו, וכן כהן שהמיר לעכו"ם ג אע"פ שחזר בו אינו נושא את כפיו לעולם, ושאר העבירות אין מונעין.

הגהות מיימוניות הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק טו

הלכה ג

[א] בפרק אין עומדין אמר רבי יוחנן כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו וכתב ראבי"ה דההיא במפורסם להרוג ומפורסם שמועד לכך וכן כתב רבינו שמחה דלא איירי אלא בעומד במרדו וראייתו מדגרסין בירושלמי דהניזקין שמא תאמר איש פלוני כהן מגלה עריות ושופך דמים והוא מברכני וכו' וכל דבריהם השיב לי מורי רבינו כששאלתיו אבל בעל ס"ה כתב כרבינו המחבר.

שולחן ערוך אורח חיים סימן קכח

סעיף לה

כהן (קכז) נא <לב> שהרג את הנפש, * (קכח) אפילו בשוגג, לא ישא את כפיו * (קכט) אפילו עשה תשובה. הגה: (קל) וי"א דאם עשה תשובה, נושא כפיו ויש להקל על בעלי [ס] תשובה, שלא לנעול דלת בפניהם, (קלא) והכי נהוג (טור ורש"י והרבה פוסקים אגור וב"י).

ט"ז על שולחן ערוך אורח חיים סימן קכח סעיף לה

(לב) שהרג את הנפש. - דכתיב ובפרשכ' כפיכם אעלים עיני מכם ידיכם דמים מלאו וכתיב גם כי תרבו תפלו' כו'. משמע דתשוב' לא מהני:

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן קכח סעיף לה

(קכח) אפילו בשוגג - ואם אנסוהו [צט] להרוג נושא את כפיו ואע"ג דברציחה קי"ל דיהרג ואל יעבור מ"מ אם עבר ולא נהרג לא מיפסל לנ"כ בשביל זה [מהרנ"ח ופ"ח]:

(קכט) אפילו עשה תשובה - טעם דעה זו דס"ל דאע"פ שאין לך דבר שעומד בפני התשובה [ק] מ"מ אין קטיגור נעשה סניגור דבידים אלו שהרג את הנפש אין ראוי לישא את כפיו אע"פ שעשה תשובה. דחף [קא] אשה הרה והפילה נושא את כפיו דאין חייבין מיתה על עוברין [אחרונים]:

(קל) וי"א דאם וכו' - היינו אפילו כשעבר במזיד:

(קלא) והכי נהוג - ויש איזה אחרונים שמחמירין עכ"פ במזיד ועיין בה"ל:

ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים סימן קכח סעיף לה

* אפילו בשוגג וכו' - עיין במ"א שמצדד דדוקא במת מיד הא לא מת מיד אין להחמיר בשוגג שמא הרוח בבלתו ומת:

* אפילו עשה תשובה - הנה המחבר סתם בכאן ולא הביא יש חולקין כמו שהביא בסל"ז לענין מומר משמע דס"ל בפשיטות לנידון דידן להחמיר משום דאין קטיגור נעשה סניגור כ"כ א"ר ומטה יהודה בדעת המחבר אכן בע"ת וביאור הגר"א מוכח דס"ל דהמחבר סמך עצמו איש חולקין שהביא בסל"ז. ולענין דינא הרמ"א פסק להקל וכתב שכן נוהגין והיינו אפילו במזיד וכמו שהביא ראייה וכתב דלא גרע מע"ג ושם אפילו במזיד נושא כפיו והעתיקוהו כמה אחרונים אכן הפר"ח והא"ר [והעתיקו הדה"ח] דעתם דאין להקל אפילו בעשה תשובה אם היה מזיד. וכן מצאתי בריטב"א מכות שילהי פ"ב שהביא בשם בעלי תוספות ובשם רבו רא"ה להחמיר ברציחה בכל גווי וצ"ע לדינא ועכ"פ אם עלה אין להורידו כמו שכתב בטור בשם הרמ"מ:

שו"ת ציץ אליעזר חלק יד סימן ס

על אודות כהן שהרג עכו"ם אם נכלל בההלכה של כהן שהרג את הנפש דלא ישא את כפיו משום שנא' ידיכם דמים מלאו, דאיתא בגמ' בברכות דף ל"ב ע"ב ונפסק כן להלכה ברמב"ם ובטור ושו"ע, וחלים עליו ג"כ פרטי הדינים שנאמרו שם בזה, או לא...

(א) והנה הפרמ"ג בא"א שם בס"ק נ"א בסוף דבריו נוגע מזה וכותב ז"ל: פ' משפטים בצ"ל על רעהו הרג עכו"ם י"ל דאין נ"כ = נושא כפיו = יע"ש ומיהו מורידין י"ל דנ"כ עכ"ל, ור"ל דבס' צדה לדרך בפ' משפטים כותב לומר דבהרג עכו"ם יש לומר דאין נושא כפיו והפרמ"ג מצידו כותב להעיר ע"ז דמיהו אם הרג מאלה דמורידין יש לומר דכן נושא את כפיו (ובשו"ת בית דוד (לייטער) סי' ע"א כותב שמציאה מצא דברי הצל"ד, ולא ראה שכבר מובא בפרמ"ג על אתר)...
(ב) ברם ראיתי בספר מאמר מרדכי על או"ח סי' קכ"ח ס"ק מ"ג שמביא בשם הפרישה ז"ל שכתב על הך דינא דכהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו וז"ל נ"ל דר"ל ישראל דהא הראיה שמביא מידכם דמים מלאו בהורגי ישראל עכ"ל ומוסיף ע"ז המאמר דנראה דאתא למעוטי עכו"ם...הרי לנו דברים מפורשים בשם הדרישה שהמה ההיפך ממ"ש הצדה לדרך שמסתמך עליו הפרמ"ג, והבעל מאמר מרדכי שהוא ג"כ מגדולי הפוסקים סומך את שתי ידיו על פסקו זה של הפרישה ז"ל עד ששואל ע"ז: פשיטא מאי קמ"ל? וטורח לפרש דבריו שכן היה צריך לאשמיענו זאת...
...ומכיון שכן שנראים הדברים שגם הבעל צדה לדרך וכן הפרמ"ג לא ידעו מדברי הפרישה בזה, אם כן אפשר להחיל על כגון זה פסקו של הרמ"א בחו"מ סי' כ"ה סעיף ב' שפוסק, דאם נמצא לפעמים תשובת גאון ולא עלה זכרונו על ספר ונמצאו אחרים חולקים עליו אין צריכים לפסוק כדברי האחרונים שאפשר שלא ידעו דברי הגאון ואי הוי שמיע להו הדרי בהו ע"ש, ואותו הדבר נאמר איפוא גם בקשר לדברי הפרישה שבנידונו, דמאחר שאנו רואים שכל אלה שצדדו לומר דלא ישא כפיו לא ראו דברי הפרישה שהעלה ההיפך מזה, אם כן אין הלכה כמותם, ואמרינן אנן דאילו ידעו מדברי הפרישה הוו הדרי בהו.

...ושפיר נושא את כפיו, ומזה במכש"כ בק"ו בן בנו של ק"ו בכהן שהרג עכו"ם במלחמה ובשעת חירום שבודאי נושא את כפיו, ואין להאריך בכאן יותר.

שו"ת שבט הלוי חלק א סימן מג

א. נשאלתי מכהן שאירע לו אסון בשעה שנסע בכלי רכב שלו שדחף זקן אחד ארצה והוא מת אחרי ל' יום, מהו שישא כפיו. והוריתי דישא כפיו בלי פקפוק. חדא דהי' שוגג וכבר קבל עליו תשובה ובכה"ג מקיל הרמ"א סימן קכ"ח סל"ה בפשיטות. ועוד דלא מת מיד ובכה"ג מצדד מג"א שם להקל. וכאן עוד צד נוסף דהנדחף הי' חולה גדול ואולי גברא קטילא קטיל, ולכן פשוט להתיר. ולענין תשובה קבל עליו כמה תעניתים לסגוף נוסף לצדקה ומע"ט ועיקר העיקרים לב נשבר ונדכה ופשוט במעשים על מה עשה ה' ככה.

שו"ת יחווה דעת חלק ב סימן יד

שאלה: כהנים חיילי צה"ל שהשתתפו בקרבות נגד צבאות מצרים ירדן וסוריה, במערכות ישראל, ופגעו והרגו מחיילי האויב, האם דינם ככהן שהרג את הנפש שאינו נושא כפיו לברך את ישראל?

... ויש להסביר מחלוקת הראשונים האלה באופן שנחלקו אם דין זה אינו אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא, וכמו שכתבו התוספות (יבמות ז ע"א) בתירוצם הראשון, ולפי זה יש להקל כשאינו רוצח מפורסם ומועד, או בעשה תשובה, אבל לתירוצם השני דהוי מן התורה יש להחמיר. וכן פסק מרן בשלחן ערוך (או"ח/ סימן קכח סעיף לו)...

ועלינו לדעת אם הדין הזה שייך גם בהורג גוי... והגאון רבי יששכר בער איילנבורג (בעל באר שבע) בספרו צדה לדרך (דף סט ע"א) למד מכאן, שהדין שאמר רבי יוחנן שכל כהן שהרג את הנפש לא ישא כפיו שנאמר ידיכם דמים מלאו, זהו אפילו בכהן שהרג את הגוי, שכיון שדינו מסור לשמים, לא ישא כפיו. וסיים, כן נראה לי להלכה אבל לא למעשה. ע"כ. אולם הגאון רבי יהושע פאלק כ"ץ, בספר הפרישה (סוף סימן קכח) כתב, נראה לי שכהן שהרג את הנפש שלא ישא כפיו, זהו בהורג את ישראל, שהרי הראיה שמביא מהפוסק ידיכם דמים מלאו בהורגי ישראל מיירי. ע"כ...

ובאמת שבנידון שלנו אין אנו צריכים לכל זה, כי מלבד מה שכתב הפרי חדש (סימן קכח סעיף לה), שאם אנסוהו להרוג, נושא כפיו. והסכים עמו בספר בית מנוחה (דף קמא ע"א אות כז). ואם כן הרי הכהן שעומד מול צבאות האויב וחשוף לסכנה, אין לך אונס גדול מזה. והבא להרגך השכם להורגו (ברכות סב). ודין זה עדיף הרבה מנידון הפרי חדש, שהרי אפילו אם אונסים אותו להרוג את חברו ישראל, יהרג ואל יעבור, וכמו שאמרו על זה בפסחים (דף כה:): מאי חזית דמא דידן /דידך/ סומק טפי, דילמא דמא דחברך סומק טפי. והיא הלכה פסוקה ברמב"ם (פרק ה' מהלכות יסודי התורה), ובטור ושלחן ערוך יורה דעה (סימן קנז). ובכל זאת לא נפסל לישא כפיו כיון שאנוס הוא ולא ענה מלבו, אף על פי שעשה שלא כהוגן. כל שכן כאן שכהנים שהם חיילי צה"ל עומדים לגונן על ישראל ועל ארצנו הקדושה, שאין ספק שמצוה רבה הם עושים לקדם פני צבאות האויב הבאים לזרוע הרס ולהשמיד ולהרוג ולאבד אנשים נשים וטף, וזהו מה שפסק הרמב"ם (בפרק ה' מהלכות מלכים הלכה א), שעזרת ישראל מיד צר הבא עליהם היא בכלל מלחמת מצוה. ואם כן בודאי שאין ספק שכהנים אלה כשרים לנשיאות כפים

שו"ת יחווה דעת חלק ה סימן טז

שאלה: כהן שהיה נוהג במכונות, וגרם לתאונה קטלנית, האם רשאי לישא כפיו בברכת כהנים לברך את ישראל?

... ולפי זה נראה שגם בנידון שלנו שהכהן היה נוהג ברכב וגרם לאבדן נפש מישראל, מחמת שנהג במהירות מופרזת, או מפני שלא ציית לתמרור, או שעבר עבירה אחרת על חוקי התנועה, הרי שגגתו עולה זדון, ונפסל לעלות לדוכן ולישא כפיו בברכת כהנים, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור... והוא הדין לנידון דידן, שהרכב הוא כלי קטלני ביותר, ועלול מאוד לפגוע ולסכן חיי אדם. ומי שלא נזהר לנהוג במתינות כראוי, נחשב הדבר לפשיעה, וקרוב למזיד הוא, וכהורג בידים הוא, ואם הוא כהן נפסל לדוכן. כי הדבר ברור שאין לחלק בזה בין ההורג במו ידיו, כלשון הכתוב ידיכם דמים מלאו, לבין רוצח על ידי בעיטה ברגליו, או בגופו, שדרך הכתוב לדבר בהוה. וכאן תדלוק המכונות והסעתה לקראת האיש שנדרס למות, הוי בכלל מאי דקי"ל אשו משום חציו...

אולם אם לא היתה כל רשלנות מצידו של הנהג, ונהג את המכונות בזהירות כראוי, אך באופן בלתי צפוי קפץ ילד לרחוב והתגלגל לרגלי המכונות ונדרס למות, באופן שהדבר היה באונס גמור, הדבר שנוי במחלוקת האחרונים, כי האליה רבה (סימן קכח ס"ק סג) כתב, שבשווג הקרוב לאונס יש להקל, ורשאי לישא כפיו. וכן הובא להלכה בספר מגן גבורים (שם ס"ק ט). אבל הפרי מגדים (באשל אברהם ס"ק נא) כתב לפקפק בזה, והעלה שאפילו באונס יש להחמיר לכתחלה שלא ישא כפיו. ע"ש. ונראה שראוי לחוש לדברי הפרי מגדים, שהואיל ויש בזה חשש ברכה לבטלה, כמבואר בשו"ת מהרל"ח (סימן קיז) הנ"ל, וכן מתבאר בשו"ת הרדב"ז הנד"מ מכתב - יד (סוף סימן כב), ספק ברכות להקל. ומכל מקום נראה שאם הכהן הנהג שת אל לבו על דבר התקלה שיצאה מתחת ידו, ושב בתשובה, וקיבל עליו שיתנהג בדרכי התשובה ככל אשר יורוהו חכמי ישראל, על שגרם לאיבוד נפש בישראל (וכבר אמרו חז"ל מגלגלים חובה על ידי חייב. שבת לב ע"א), באופן כזה יש להקל על בעלי תשובה ולהתיר לו לעלות לדוכן לישא כפיו. . .

בסיכום: כהן שנהג במכונות, וגרם לתאונה קטלנית, אינו רשאי לישא כפיו, ואפילו אם עשה תשובה, הואיל ויצאה תקלה מתחת ידו באיבוד נפש מישראל. ואפילו אם יצא זכאי בדינו מבית המשפט מחוסר הוכחות, כל שיודע בעצמו שנהרג אדם מישראל על ידו אסור לו לישא כפיו, שיש בזה איסור ברכה לבטלה. ואמנם אחינו האשכנזים היוצאים ביד רמ"א מקילים בזה אם היה הדבר בשגגה ועשה תשובה, אבל אנו קבלנו הוראות מרן השלחן ערוך שפסק שאפילו הרג נפש בשוגג ועשה תשובה אינו נושא כפיו. וכן הורו הלכה למעשה גדולי רבני ספרד. אולם אם היה אנוס לגמרי, כגון שנהג בזהירות, ובפתע פתאום קפץ אדם והתגלגל לרגלי המכונות ונדרס למות, אז אם קיבל עליו תשובה כהוראת חכמי ישראל, רשאי לישא כפיו. וכל שכן אם הנפגע לא מת מיד אלא לאחר כמה ימים, שיש להקל בזה על בעלי תשובה. ושב ורפא לו.